

Interior d'una de les habitacions.

tat, la saleta alegre, equipada amb llar de foc, té una finestra estratègicament situada que permet veure de ple tot el carrer Major i, evidentment, la gent que hi passa.

Segons tradició familiar, Agustí Duran i Ferreras, el fundador de la casa, quan va rebre el viàtic, va sortir a espiar per aquesta finestra qui anava a casa seva i quan es va haver assegurat que hi havia anat tothom, va tornar a l'alcova, i es va morir.

La planta noble té també la seva pròpia capella, on se celebraven els casaments familiars, pintada amb un gust francès molt propi de l'època per Antonio Béjar i on hi ha retratats els tres fills d'Agustí Duran i Ferreras. El despatx, el rebedor, el menjador i la resta de dependències orientades cap a la barbacana de Cervera reflecteixen en la decoració una barreja d'estils entre l'alfonsí i el modernista, probablement més del gust de la nova generació.

«És a la planta baixa —apunta Eulàlia Duran, filla d'Agustí Duran i Sanpere, historiadora i cicerone de la visita que EL TEMPS ha fet per la casa dels Duran— on es nota més el caràcter agrícola de la casa. En terres de secà com aquestes les cases pairals s'agrupaven en un municipi i aquí baix es conservava l'oli, el blat i el vi, i també servia d'estable». En aquest sentit, Eulàlia Duran recorda com el seu pare sortia de casa a cavall per anar a passejar a la barbacana de Cervera. I si la planta baixa revela l'esperit originari d'explotació agrícola que li va donar Agustí Duran i Ferreras, la part alta de la casa mantindrà l'esperit cultural del seu fill, Agustí Duran i Sanpere, ja que és el lloc on s'instal·larà la seva biblioteca i l'arxiu personal i familiar.

Semolers, teixidors, historiadors

Eulàlia Duran explica que «la bran-

ca dels Duran de Cervera constitueix un exemple il·lustratiu de l'ascens d'una família menestral documentada ja a Cervera a mitjan segle XVII, que gràcies, en part, a avantatjosos enllaços familiars, aconsegueix passar a fabricants, primer de sèmola, després de teixits i que a mitjan segle XIX es dedica al comerç a l'engròs amb Cuba. Tot i així, el capital acumulat és invertit en la compra de terres i cases primordialment, com si mai no volguessin renegar de l'ascendència menestral i també lateralment pagesa. Passen així a la categoria de *hacendado*, de terra-

tinents, i comparteixen, des de mitjan segle XIX, aquesta feina amb els estudis de dret, exercint d'advocats, registrador de la propietat, professor de la Universitat de Cervera i fins i tot polític».

Jeroni Duran i Massó (1816-1856) entra a formar part de ple de la burgesia industrial catalana i converteix la família en una de les més potents de Cervera. Lligat per via matrimonial amb la important fàbrica de paper dels Ferreras de Capellades, creador de la Fàbrica de Tejidos de hilo y algodón de Marcos Duran i Cia., fàbrica instal·lada a Cervera i dirigida pel seu germà Marc, fou advocat, professor de dret a la Universitat de Cervera, alcalde de la ciutat i diputat provincial. El seu germà, Mariano Duran, mentrestant va anar a fer fortuna a Cuba, on va instal·lar una fàbrica de tabac realment molt rendible. Però la generació següent va invertir tots aquests beneficis industrials en terres i propietats, una de les quals és la casa que ha adquirit la paeria de Cervera.

Les noves generacions dels Duran s'han distingit més que per llurs brillants contactes comercials per la seva activitat intel·lectual. Ara Cervera té l'oportunitat de resseguir la trajectòria d'una important família ceriverina que els quadres, els tapissos, els pianos, les calaixeres, els llibres i els documents expliquen. □

«FASCINATS PEL PASSAT, PERÒ ATENTS AL FUTUR», AIXÍ DEFINEIX L'ALCALDE ELS CERVERINS

Una ciutat plena d'història de Catalunya

Coneguda arreu per la seva universitat, un dels catedràtics de la qual, Josep Finestres, va mantenir una interessant correspondència amb Gregori Mayans, catedràtic de València, en altre temps cruïlla estratègica, la ciutat continua especialment sensibilitzada pels fets culturals.

Pep Solervicens

Damunt del coll de les Savines, punt estratègic en altre temps perquè qui dominava aquest coll tenia a la mà la circulació d'una ruta gens menyspreable, la que va de Saragossa a Barcelona, els viatgers de la N-11 han de recordar forçosament el campanar octagonal de l'església de Santa Maria de Cervera, qui més qui menys associa Cervera a la seva Universitat borbònica i els erudits ben segur que a la figu-

ra de l'historiador Agustí Duran i Sanpere.

Però l'actual traçat de la N-11 fa que els viatgers passin de lluny estant, vegin el campanar i la muralla en procés de restauració, però no s'hi aturin. I això encara si hi passen, perquè altres rutes alternatives molt més ràpides semblen haver desplaçat totalment l'antiga configuració estratègica de la ciutat i ara els ceriverins es dolent que a València o a Tarragona el nom de Cervera soni a xinès, i que hagi perdut el pes que en segles passats tenia. Tot

i així, l'empenta i la iniciativa que demostra la ciutat fan preveure que Cervera continuarà armant guerra durant molts anys.

«Com els holandesos»

«Cervera ja va nàixer per fer la guerra», diu contundent el seu alcalde, Joan Salat, fent referència al caràcter estratègic de la ciutat i al fet que «com els holandesos, Cervera des de sempre ha hagut de reomplir amb terra, no la

DOMÈNEC UMBERT

Joan Salat, alcalde de Cervera, reconeix que els cerverins s'interessen prou pel seu patrimoni artístic. En aquesta línia s'inclou la compra de la casa Duran per la paeria.

mar, però sí el coll; si no, no hi cabriem».

Cervera és plena d'història de Catalunya. Les Corts catalanes de 1359, reunides a Cervera, van decidir crear la Diputació del General, més tard Generalitat de Catalunya. Un segle més tard, va ser també a Cervera on es van firmar les capitulacions matrimonials de Ferran d'Aragó amb Isabel de Castella, futurs Reis Catòlics.

Un altre fet, però, va marcar culturalment moltes generacions de cerverins del 1717 ençà: es tracta, és clar, de la Universitat de Cervera, creada per Felip V en ser tancats els Estudis Generals de Barcelona, Lleida, Tarragona, Vic i Tortosa. «Por quanto las turbaciones pasadas del Principado de Cataluna obligaron mi providencia a mandar se cerrasen todas sus universidades, por haber, lo que concurrían en ellas, fomentado muchas iniquidades, mas viendo reducido a mi obediencia

todo aquel Principado, y reconociendo la obligación en que Dios me ha puesto de atender a el bien de aquellos vasallos y no permitir que las torpes sombras de la ignorancia obscurezcan el precioso lustro de las ciencias (...) Y teniendo muy presente mi gratitud cuanto he debido al amor y constante lealtad de la fidelísima ciudad de Cervera en todo el tiempo que ocuparon los enemigos aquel Principado, como acostumbrada a mantener siempre firme la fe prometida a sus Soberanos y siendo sano su temperamento y proporcionada su situación (...) le he elegido para teatro literario único y singular de aquel Principado», qui parlava —poca broma— era Felip V, corria el 1717.

Però, tot i el seu poc afalagador començament, la Universitat de Cervera va ser un focus de catalanisme legislatiu, cultural i fins i tot polític. Segons Agustí Duran i Sanpere, el fet d'unificar tots els centres universitaris catalans a Cervera va despertar la consciència de la unitat catalana i amb la complicitat de l'ambient general van ser iniciats allà els estudis que van preparar la Renaixença. «El Catalanisme, en el sentit de valoració històrica de tots els elements racials de Catalunya, fill del romanticisme —conclou Duran i Sanpere— és nét de l'escola cerverina».

Mayans-Finestres

En aquest sentit, cal tenir en compte l'epistolari que van crear-se dos catedràtics universitaris, valencià l'un i cerverí l'altre: Gregori Mayans i Siscar i Josep Finestres i Monsalvo. Es tracta d'un conjunt important de cartes redactades en llatí i en castellà que van crear-se a partir del dos de febrer del 1727 i de les quals ens han arribat, bàsicament, les que va escriure Finestres a Mayans perquè l'erudit d'Oliva conservava tota la seva correspondència, cosa que no va fer Josep Finestres.

Els dos catedràtics s'informaven mútuament de les novetats en matèria de llibres, en comentaven i se'n recomanaven, reportaven en primícia com anaven els llibres que ells mateixos escribien, s'interessaven per textos clàssics catalans i analitzaven, ben sovint amb deix irònic, la societat en què vivien. És interessant remarcar que Mayans, des de València, demanava a Finestres que li aconseguís un exemplar de la *Crònica* de Ramon Muntaner i aquest l'informava de la xarxa que havia creat a la recerca de Muntaner: Finestres dirigeix les operacions des de Cervera, però a instàncies seves es busca el text a Girona i a Barcelona on,

¡ai las!, els van passar al davant els erudits de l'acabada de crear Acadèmia de Bones Lletres. Els resultats devien ser favorables perquè a la magna biblioteca de Finestres, que després va passar a la Universitat de Cervera, hi havia la *Crònica*, de Muntaner, com també el *Blanquerna* de Ramon Llull i la *Crònica*, de Pujades.

Val a dir també que Mayans animava Finestres a escriure la història del dret català, ja que «si V. m. se anima-se a escribir sobre el «Derecho de Cataluna», yo escribiría sobre el de Valencia y publicaríamos una y otra obra juntas», que Finestres descobreix amb entusiasme que els Mayans i els Siscar són dos llinatges catalans i que el mateix Mayans es fa ressò del prestigi de la Universitat de Cervera a l'època.

DOMÈNEC UMBERT

Cervera és una ciutat plena d'història. La seua universitat va ser un focus de catalanisme legislatiu, cultural i fins i tot polític.

Hereus d'aquesta tradició, en aquests darrers anys s'ha restaurat la Universitat de Cervera, la paeria, una part de la muralla, l'església de la Companyia de Jesús, la Rotonda de Sant Pere el Bros i en els pressupostos de la Generalitat hi ha un apartat destinat a la restauració de la plaça Major, abans centre comercial de la ciutat.

Joan Salat, l'alcalde, reconeix que els cerverins estan molt sensibilitzats per mantenir el seu patrimoni artístic i creu que el pes de la tradició universitària primer i la tasca de recerca i divulgació de la història local duta a terme per Agustí Duran i Sanpere hi tenen molt a veure. És en aquesta línia que s'ha d'inscriure la compra de la casa Duran per part de la paeria cerverina. □